

KENDİNİ MÜKEMMELİYETÇİ GÖSTERME ÖLÇEĞİ'NİN TÜRK ÖRNEKLEMİNDE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİ*

A. Balcı**, E. Kırıl***, T. Kalafat****, M. Boysan*****

ÖZET

Amaç: Mükemmeliyetçiliğin psikolojik problemlerle ilişkisini gösteren araştırmaların sayısı her geçen gün artmaktadır. Mükemmeliyetçiliğe ilişkin çok çeşitli sınıflamalar mevcuttur. Bu çalışmada kişilerarası mükemmeliyetçilik modeliyle ilişkili olarak geliştirilen Kendini Mükemmeliyetçi Gösterme Ölçeği'nin (Perfectionistic Self-Presentation Scale) Türkçe formunun psikometrik özellikleri incelenecektir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini üniversitede lisans eğitimi almakta olan 271 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmaya katılmak isteyen gönüllülere Kendini Mükemmeliyetçi Gösterme Ölçeği

(KMGÖ), Penn State Endişe Ölçeği (PSEÖ) ve Sınırlılık Şemaları Ölçeği (SSÖ) uygulanmıştır. Ölçme aracının ölçüt geçerliği, KMGÖ alt ölçekleri ve diğer psikolojik değişkenler arasında hesaplanan Pearson korelasyon hesaplamalarıyla değerlendirilmiştir. Orijinal faktör yapısı doğrulayıcı faktör analiziyle test edilmiştir. **Bulgular:** Orijinal faktör yapısının uyumu çalışmanın verilerinde yeterli bulunmuştur. Ölçeğe ilişkin hesaplanan iç tutarlılık değeri $\alpha=0.80$ bulunmuştur. Ölçme aracının 15 günlük test tekrar test korelasyonu $r=0.82$ olarak hesaplanmıştır. KMGÖ alt ölçekleriyle diğer psikolojik değişkenler arasında hesaplanan korelasyonlar istatistiksel açıdan manidar bulunmuştur. **Sonuç:** KMGÖ'nün Türk örnekleminde yürütülen araştırmalarda kullanılabilirlikte yeterlikte geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğu düşünülebilir.

Anahtar Sözcükler: Kendini Mükemmeliyetçi Gösterme Ölçeği, geçerlik, güvenilirlik

Psychometric Properties of the Perfectionistic Self-Presentation Scale in Turkish Sample

ABSTRACT

Objective: Researches about associations of perfectionism with poor psychological out-

- * Bu çalışma Hewitt Mükemmeliyetçilik ve Psikopatoloji Laboratuvarının izniyle yürütülmüştür.
** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Yönetimi ve Politikası Bölümü.
*** Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Yönetimi ve Politikası Bölümü.
**** Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü.
***** Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü.

comes have growing up. Miscellaneous classifications about perfectionism are suggested. In this study psychometric properties of the Turkish version of the Perfectionistic Self-Presentation Scale which was developed in an aspect of interpersonal perfectionism model would be in main interest. **Method:** The sample was consisted of 271 undergraduate students. Volunteers have been administered the Perfectionistic Self-Presentation Scale (PSPS), the Penn State Worry Questionnaire (PSWQ), and the Limitedness Schemas Questionnaire (LSQ). Convergent validity of the measure was evaluated by calculating Pearson correlations with psychological variables. Confirmatory factor analysis was utilized in order to assess the construct validity. **Results:** Original factor structure was fitted adequately to the current data. Inner consistency of the scale was $\alpha=0.80$. The test retest correlation of the instrument between two points with fifteen days time interval was $r=0.82$. Pearson correlations between the PSPS scores and psychological variables were significant. **Conclusion:** The PSPS seems to be a valid and reliable construct among Turkish sample.

Key Words: Perfectionistic Self-Presentation Scale, validity, reliability

GİRİŞ

Burns (1980) mükemmeliyetçiliği, bireylerin yüksek standartlar belirlemesi ve bu standartlara ulaşip ulaşmadığını sürekli denetlemesi olarak tanımlamaktadır. Shafran ve arkadaşları da (2002) mükemmeliyetçiliği bireyin belirlediği standartlarda yaptığı aşırı öz değerlendirme olarak kavramlaştırmaktadırlar. Sözü edilen araştırmacılar mükemmeliyetçiliği tek boyutlu olarak tanımlamakta, bireylerin yüksek yetenek standartları belirleyerek bu standartlara ulaşmak için sürekli kendilerini eleştirdiklerini ifade etmektedirler. Frost ve arkadaşlarının (1990) konuya ilişkin çok boyutlu tanımlaması araştırmalarda mükemmeliyetçilikle ilişkili psikolojik yapıların farklı açılardan ele alınabilmesine ola-

nak tanımıştır. Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği, mükemmeliyetçi tutumları altı boyutta ele almaktadır: hataya karşı aşırı duyarlılık, yüksek kişisel standartlar, davranışlardan emin olamama, düzenli olma gereksinimi, yüksek ailevi beklentiler ve anne-baba tarafından eleştirisi. Literatürde iki çeşit mükemmeliyetçiliğin varlığından söz edilmektedir (Hamachek 1978, Slade ve Owens 1998). Nevrotik mükemmeliyetçilik veya sıkıntı üreten mükemmeliyetçilik patolojik bir yapı olarak tanımlanırken, kişinin yaptığı işleri iyi şekilde yapmaktan keyif alması anlamına gelen ve pozitif özellikler taşıyan olumlu bir mükemmeliyetçiliğe de vurgu yapıldığı görülmektedir.

Baldwin ve arkadaşları pek çok farklı psikolojik yapı içinde ele alınan kişilerarası şemaların kişilerin gerçekçi olmayan beklentileriyle olan ilişkisine vurgu yapmaktadır (Baldwin 1992, Baldwin ve ark 1993). Hewitt ve Flett'in (1991) mükemmeliyetçilikle ilişkili öngördükleri model, söz konusu tutumların işlevselliğinden daha çok, kişilerin kendileriyle ilgili ve kişilerarası alanda işlevsel olmayan beklentilerini merkeze almaktadır. Bu anlamda model, mükemmeliyetçiliğin öne çıktığı alanları kişilerarası şemalarla ilişkisini kurarak konuya ilişkin genel olarak benimsenen bir sınıflama önermektedir. Mükemmeliyetçiliğin kişilerarası modeline göre uğraşlar üç alanda yoğunlaşmaktadır: kendine yönelik mükemmeliyetçilik, başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik ve başkalarınınca beklenen mükemmeliyetçilik.

Kendine yönelik mükemmeliyetçilik yüksek başarı beklentisi, yüksek yönetsel beceriler ve güçlü bir motivasyon kaynağı olmakla birlikte, özellikle yetişkinlerde depresyon, anksiyete ve yeme bozukluklarıyla ilişkili olduğu bildirilmektedir (Flett ve ark 1989, Frost ve ark 1993, Hewitt ve Flett 1990). Başkalarınınca beklenen mükemmeliyetçilik ise kişinin başkaları tarafından eksiksiz bir insan olarak algılanmasına ilişkin kaygıları içermektedir. Olumsuz değerlendirmelere karşı aşırı hassasiyet, sosyal anksiyete,

ertelemeci tutumlar, aşırı kontrollü olma ihtiyacı ve Tip A kişilik özellikleriyle önemli ilişkiler bulunmuştur (Alden ve ark 1994, Chang ve Rand 2000, Flett ve ark 1991). Özellikle psiko-sosyal alanda önemli zorlukları beraberinde getiren bu mükemmeliyetçilik biçimi düşük sosyal güven, kendini duygusal olarak ifade edememe, ikili ilişkilerde doyumun azalması ve kişilerarası ilişkilere zarar verici davranış biçimlerinin sergilenmesine neden olmaktadır (Flett ve ark 1996, Flett ve ark 1997, Flett ve ark 2001, Hewitt ve ark 1995).

Kişinin kendinden beklendiğini varsaydığı gerçekçi olmayan çıkarımlar mükemmeliyetçi kişilerin pek çok olumsuz sonuçlara yol açabilecek bir ilişki biçimi geliştirmesine neden olmaktadır. Hewitt ve ark (2003) mükemmeliyetçi ilişki kurma biçimine yönelik öngördükleri mükemmeliyetçi davranış biçimi Kendini Mükemmeliyetçi Gösterme olarak adlandırılmaktadır. Mükemmeliyetçiliğe ilişkin araştırmacılar tarafından önerilen KMG modeli üç temel davranış biçimi tanımlamaktadır. Birincisi, kişinin olumlu yönlerini, becerilerini, başarılarını ve yaptığı işleri sürekli öne çıkararak kendisi mükemmel bir insan olarak göstermeye çalıştığı Mükemmeliyetçi Öz-Tanıtm (MÖT). İkincisi, bir yanlışın veya eksikliğin ortaya çıkması ihtimalinde kişinin kendine ilişkin eksik yanlarını saklama çabası ve bu konudaki abartılı endişeleriyle belirli olan Kusur Saklamadır (KS). Son olarak algılanan hatalar ve eksikliklerin olması durumunda bunları açıkça ortaya koymak veya sözel olarak ifade edebilmek konusundaki isteksizliğin bir ifadesi olan Kusuru Açığa Vurmama (KAV) davranışlarıdır. Kendini mükemmel gösterme davranışlarının alt boyutları anksiyete, depresyon, yeme bozuklukları, terapötik ilişkide yüksek stres ve danışmaya bağlanma zorluklarıyla önemli düzeyde ilişkili bulunmuştur (Hewitt ve ark 2003, McGee ve ark 2005, Hewitt ve ark 2008).

Literatürde mükemmeliyetçiğe ilişkin pek çok farklı tanımlama ve öngörülen farklı modellere ilişkin geliştirilmiş ölçme araçları bulun-

maktadır. Bu anlamda geliştirilen ölçme araçları arasında, Frost ve ark (1990) tarafından geliştirilen Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (Multidimensional Perfectionism Scale), Hewitt and Flett (1991) tarafından geliştirilen Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (Multidimensional Perfectionism Scale), Slaney ve ark (2001) tarafından geliştirilen Neredeyse Mükemmel Ölçeği (Almost Perfect Scale), Rice ve Slaney (2002) tarafından geliştirilen Uyuma Yönelik /Uyumu Bozucu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (Adaptive/Maladaptive Perfectionism Scale) ve Burns'un (1980) Burns Mükemmeliyetçilik Ölçeği (Burns Perfectionism Scale) bunlardan bazılarıdır. Söz konusu ölçme araçlarının, mükemmeliyetçiliğe ilişkin farklı unsurların düzeylerine ilişkin ölçüm yapmak amacıyla geliştirildiği görülmektedir. Mükemmeliyetçi Kendini Gösterme Ölçeği'nin diğer ölçme araçlarından farkı, Hewitt ve Flett'in (1991) kişilerarası mükemmeliyetçilik modelinde yer alan, başkalarının beklenen mükemmeliyetçilik alt faktörünün, kişiler arası tutumlar bakımından ayrıntılı bir ifadesi olmasıdır. Kendinden beklenen mükemmeliyetçilik eğiliminin özellikle psikopatolojiyle ve psiko-sosyal alanda yaşanan sıkıntılar başta olmak üzere pek çok psikolojik yapıyla ilişkili bulunması araştırmacıları konuya ilişkin ayrıntılı bir değerlendirme aracı geliştirmeye itmiştir.

Bu çalışmanın amacı Mükemmeliyetçi Kendini Gösterme Ölçeği'nin Türk örneğinde psikometrik özelliklerini değerlendirmektir. Ölçme aracının Türkçe'ye kazandırılması araştırmacıların mükemmeliyetçilik konusunda daha ayrıntılı değerlendirmeler yapmasına olanak tanıyacaktır. Ölçek, Türk toplumunda mükemmeliyetçilik eğilimi yüksek olan kişilerde kendini çok fazla öne çıkarma ve onay alma ihtiyacı davranışının altında yatan faktörler ve beklenen olumsuz sonuçlarını değerlendirme imkânı verecektir.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmaya Gazi Eğitim Fakültesi'nde lisans eğitimi almakta olan 271 gönüllü öğrenci

katılmıştır. Örneklem 174'ü kız (%64.21) ve 97'si erkek (%35.79) öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.45 ve standart sapması 2.45'dir.

Ölçme Araçları

Kendini Mükemmeliyetçi Gösterme Ölçeği (KMGÖ): KMGÖ kişinin kendini başkalarına mükemmel gösterme ihtiyacını ölçen 27 soruluk çok boyutlu bir ölçme aracıdır (Hewitt ve ark 2003). KMGÖ 1 (Kesinlikle katılmıyorum) ve 7 (Kesinlikle katılıyorum) arasında yedili Likert tipi ölçüm veren bir öz değerlendirme ölçeğidir. Mükemmeliyetçi Öz-Tanıtım (Perfectionistic Self-Promotion) (örneğin, bireyin kendini mükemmel gösterme çabası), Kusur Saklama (Nondisplay of Imperfection) (örneğin, bireyin mükemmeliyetçi olmayan davranışı saklaması ya da sergilemekten kaçınması) ve Kusuru Açığa Vurmama (Nondisclosure of Imperfection) (örneğin, bireyin mükemmeliyetçi olmayan sözel açıklamalardan sakınması ve kaçınması) olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. Yukarıda adı geçen alt ölçekler, sırasıyla, 5., 7., 11., 15., 17., 18., 23., 25., 26., 27. maddeler (10 madde); 2., 3., 4., 6., 8., 10., 12., 20., 22. ve 24. maddeler (10 madde) ve 1., 9., 13., 14., 16., 19. ve 21. maddelerden (7 madde) oluşmaktadır. 1., 3., 11., 16., 18. ve 22. sorular tersine çevrilerek kodlanmaktadır. Ölçme aracının alt ölçeklerine ilişkin hesaplanan iç tutarlılık katsayıları Mükemmeliyetçi Öz-Tanıtım (MÖT), Kusur Saklama (KS) ve Kusuru Açığa Vurmama (KAV) alt ölçekleri için sırasıyla, 0.86, 0.83, ve 0.78 olarak bulunmuştur. KMGÖ alt faktörlerinin iki haftalık test tekrar test korelasyonu 0.74 ve 0.82 arasında değişim göstermiştir. Mükemmeliyetçi Kendini Gösterme Ölçeği'nin Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeğiyle ölçüt geçerlik bağıntılarının yüksek olduğu bildirilmiştir (Hewitt ve ark 1995, Hewitt ve ark 2003).

Penn State Endişe Ölçeği (PSEÖ): Penn State Endişe Ölçeği aşırı, süregelen ve kontrol edilemeyen patolojik endişe düzeylerini belirleyebilmek amacıyla Meyer ve ark (1990)

tarafından geliştirilmiştir. Ölçme aracı 16 maddeden oluşmakta 1 (benim için hiçbir zaman doğru değil) ve 5 (benim için her zaman doğru) arasında beşli likert tipi ölçüm vermektedir. Ölçekten alınan puanlar toplanarak kullanılmakta ve puanların yükselmesi patolojik endişe düzeylerinin yükseldiğine işaret etmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.88'dir. Ölçme aracının Türk örneklemindeki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Boysan, Keskin ve Beşiroğlu (2008) tarafından yapılmıştır.

Sınırlılık Şemaları Ölçeği (SSÖ): Sınırlılık şemaları yaklaşımı depresyonda etkili olan motivasyon kaybı ve çaresizlik olgusunun altında yatan temel etkenler içinde kişilerin dünyaya ve kişiler arası ilişkilere dair sınırlı, değişmez ve birbirleriyle bağımlı algılarının veya diğer bir ifadeyle olumsuz temel inançlarının önemli rol oynadığını öne sürmektedir (Boysan ve Kayri, 2006). Sınırlılık Şemaları Ölçeği, kişilerde sınırlılık şemalarının yaygınlığı ve sınırlılık inançlarının katılığını ölçebilmek amacıyla geliştirilmiş olan 30 soruluk bir öz bildirim ölçeğidir. Ölçeğin soruları 0 (Kesinlikle katılmıyorum) ve 4 (Kesinlikle katılıyorum) arasında beşli likert tipi ölçüm yapmaktadır. Ölçme aracı dört alt faktörden meydana gelmekte olup alt ölçeklerin isimleri Dünyaya ilişkin Sınırlılık, Kişilerarası Sınırlılık, Değişmezlik İnancı ve Bağımlılık Algısı olarak adlandırılmaktadır. Aracın alt ölçekleri için iç tutarlılık katsayıları sırasıyla, .71, .77, .81 ve .65'tir. Ölçeğin tümü için iç tutarlılık .89 olarak bildirilmiştir. Ölçek Türk örnekleminde yüksek geçerlik ve güvenilirlik değerleri vermiştir (Boysan ve ark 2008).

İşlem

Konunun eğitimini almış üç dil uzmanı tarafından ölçek Türkçe'ye çevrildi ve çeviriler arasında karşılaştırma yapılarak soru formuna son hali verildi. Eğitim Fakültesi'nde lisans eğitimi almakta olan ve çalışmaya katılma konusunda istekli katılımcılara çalışmanın içeriği kısaca açıklandıktan sonra ölçekler verilmiştir. Araştırmaya dâhil olan katılımcılardan çalış-

manın sonuçlarının bilimsel amaçlarla kullanımına ilişkin yazılı izin alınmıştır.

İstatistiksel Analiz

Çalışmada kullanılan ölçme araçlarına ilişkin ortalama ve standart sapmalar tanımlayıcı istatistikler olarak hesaplanmıştır. Ölçme aracının ölçüt bağıntı geçerliğini değerlendirebilmek amacıyla KMGÖ alt ölçekleriyle, Penn State Endişe Ölçeği ve Sınırlılık Şemaları Ölçeği alt ölçek toplam puanları arasındaki Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. KMGÖ'ye ilişkin orijinal faktör yapısının Türk örneklemindeki geçerliği, doğrulayıcı faktör analizi kullanılarak test edilmiştir. Ölçme aracının yapı geçerliği için yakınlığın kareler ortalamasının karekökünün (RMSEA) değeri 0.08 veya altında, karşılaştırmalı uyum endeksinin (CFI) 0.90 veya üzerinde ve standardize edilmiş artık değerler kareler ortalamasının karekökünün (SMSR) ise 0.08 veya altında olması ölçüt olarak kabul edilmiştir (Hu ve Bentler 1999). Analiz sonuçları hesaplanırken Satorra-Bentler düzeltmesi yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ve 15 günlük test tekrar test korelasyonu hesaplanarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR

KMGÖ'nun orijinal faktör yapısının Türk örneklemindeki geçerliği doğrulayıcı faktör analizi kullanılarak test edilmiştir. Satorra-Bentler düzeltmesi kullanılarak yapılan analiz sonucunda 271 kişilik örnekleme 321 serbestlik dereceli değeri 645.85 bulunmuştur ($p < .01$). Modelden elde edilen yakınlığın kareler ortalamasının karekökü (RMSEA) değeri 0.06 ($p < .01$), karşılaştırmalı uyum endeksinin (CFI) 0.90 ve standardize edilmiş artık değerler kareler ortalamasının karekökünün (SMSR) ise 0.08 olarak bulunmuştur. Sonuçlar KMGÖ orijinal faktör yapısının, araştırmanın verilerindeki yapı geçerliğinin yeterli düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

Tersine kodlanan maddeler (1., 3., 11., 16., 18. ve 22.) tersine çevrildikten sonra madde

toplam puan korelasyonları hesaplandığında söz konusu maddeler için korelasyonlar 0.20'nin altında bulunmuştur. Bu maddelerin dışındaki soruların madde toplam puan korelasyonları 0.21 ve 0.57 arasında değişmektedir.

KMGÖ'nün alt ölçekleri olan Mükemmeliyetçi Öz-Tanıtım (MÖT), Kusur Saklama (KS) ve Kusuru Açığa Vurmama (KAV) ile Penn State Endişe Ölçeği ve Sınırlılık Şemaları Ölçeği alt faktörleri arasında hesaplanan ölçüt geçerlik korelasyonları Tablo 1'de verilmektedir. Mükemmeliyetçi Öz-Tanıtım puanları ile Endişe ve Sınırlılık Şemaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı ölçüt geçerlik katsayıları 0.35 ve 0.54 arasında değişmektedir. Kusuru Saklama alt ölçeğiyle Sınırlılık Algısı arasında, 0.29 ve 0.39 arasında değişen anlamlı ölçüt geçerlik katsayıları hesaplanmıştır ($p < .01$). Kusuru Açığa Vurmama alt ölçeğiyle Sınırlılık Algısı arasında .032 ve 0.39 arasında değişen istatistik olarak anlamlı ölçüt geçerlik katsayıları elde edilmiştir ($p < .01$). Patolojik endişeyle Mükemmeliyetçi Öz-Tanıtım ve Kusuru Saklama arasında manidar ölçüt geçerlik katsayıları bulunduğu ($p < .01$) halde Kusuru Açığa Vurmama alt ölçeğiyle endişe puanları arasında hesaplanan katsayı manidar çıkmamıştır ($p > .05$).

Tablo 1'de görüldüğü üzere, KMGÖ alt ölçeklerinin güvenilirlik düzeyleri için Cronbach alfa katsayıları hesaplanmıştır. Alt ölçeklere ilişkin alfa katsayıları sırasıyla Mükemmeliyetçi Öz-Tanıtım (MÖT) için $\alpha = 0.75$, Kusur Saklama (KS) için $\alpha = 0.63$ ve Kusuru Açığa Vurmama (KAV) için $\alpha = 0.55$ 'tir. Ölçeğin tümü için iç tutarlılık katsayısı $\alpha = 0.80$ bulunmuştur. 30 kişi için iki haftalık test tekrar test korelasyonları hesaplandı. Ölçeğin tümü için elde edilen korelasyon değeri $r = 0.82$, Mükemmeliyetçi Öz-Tanıtım alt ölçeği için $r = 0.66$, Kusuru Saklama alt ölçeği için $r = 0.66$ ve Kusuru Açığa Vurmama alt ölçeği için $r = 0.57$ olarak bulunmuştur.

TARTIŞMA

Mükemmeliyetçilik pek çok psikolojik yapıyla ilişkili olarak araştırmalara konu olan bir

Tablo 1. Pearson korelasyonları ve tanımlayıcı istatistikler

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. KMGÖ - Mükemmeliyetçi Öz-Tanıtım	1							
2. KMGÖ - Kusuru Saklama	0.57 **	1						
3. KMGÖ - Kusuru Açığa Vurmama	0.46 **	0.44 **	1					
4. Penn State Endişe Ölçeği	0.25 **	0.23 **	0.12	1				
5. SŞÖ - Kişilerarası Sınırlılık	0.44 **	0.43 **	0.32 **	0.34 **	1			
6. SŞÖ - Dünyaya İlişkin Sınırlılık	0.54 **	0.39 **	0.39 **	0.27 **	0.70 **	1		
7. SŞÖ - Değişmezlik İnanç	0.35 **	0.29 **	0.34 **	0.18 **	0.64 **	0.72 **	1	
8. SŞÖ - Bağımlılık Algısı	0.39 **	0.29 **	0.34 **	0.13 *	0.61 **	0.66 **	0.67 **	1
Ortalama	43.70	43.34	28.99	51.61	21.97	9.15	17.29	9.59
Standart Sapma	8.93	8.54	6.10	10.92	7.77	4.62	9.21	4.54
Cronbach α	0.75	0.63	0.55	0.82	0.81	0.77	0.86	0.70

*:p<.05; **:p<.01

KMGÖ= Kendini Mükemmeliyetçi Gösterme Ölçeği; SŞÖ= Sınırlılık Şemaları Ölçeği

psikolojik yapıdır. Konuya ilişkin mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz sonuçlarına göre farklı açılardan uyuma yönelik ve uyumu bozucu çeşitli mükemmeliyetçilik sınıflamaları önerilmektedir (Hamachek 1978, Slade ve Owen 1998). Bununla beraber, Hewitt ve Flett (1991) tarafından önerilen mükemmeliyetçiliğin kişilerarası modelinin pek çok araştırmacı tarafından benimsenen mükemmeliyetçilik modeli olduğu görülmektedir. Bu çalışmada kişilerarası mükemmeliyetçilik tanımlaması içinde önemli rol oynayabilecek kendini mükemmel gösterme eğilimini ölçen Mükemmeliyetçi Kendini Gösterme Ölçeği'nin Türkçe formunun psikometrik özellikleri incelenmiştir.

KMGÖ'nin iç tutarlığı Cronbach alfa katsayısı hesaplanarak değerlendirilmiştir. Ölçme aracından elde edilen iç tutarlık değeri çok yüksektir. Benzer bir biçimde ölçeğin 15 günlük test tekrar test korelasyonu da yüksektir. KMGÖ'nün madde toplam puan korelasyonları tersine çevrilen maddeler için düşük bulunmuştur. Bu durum ölçekte Marsh'ın (1996) belirttiği şekilde eşit sayıda pozitif ve tersine kodlanan madde

yazılmamasından kaynaklanan ölçek geliştirme hatasıyla ilişkilidir. Tersine çevrilen maddeler ölçme aracında başka bir psikolojik yapıya aitmiş gibi işlev görmektedir. Sonuçlar ölçme aracının madde güvenilirlikleri ile ilgili önlemlerin alınması gerektiği yönünde yorumlanabilir. Bu maddelerin orijinal ölçme aracında pozitif ifadelerle dönüştürülerek kullanılması ölçme araçlarının psikometrik özelliklerini artıracaktır.

Bilişsel şemaların ve bilişsel çarpıtmaların mükemmeliyetçilikle yakından ilişkili olduğu bildirilmektedir (Flett ve ark 1998, Flett ve ark 2002, Sherry ve ark 2003). Bilişsel olarak pek çok psikolojik değişkenle karşılıklı etkileşim içinde olan mükemmeliyetçilik yapısıyla ilişkili olarak kişilerarası şemaların pek çok farklı psikolojik değişkende olduğu gibi burada da önemli rol oynadığı görülmektedir (Balwin 1992). Sınırlılık algısı, kişilerarası ilişkilere ve yaşamın sunduğu olanaklara ilişkin sınırlı, birbirine bağımlı ve değişmezlik inançlarını içeren fonksiyonel olmayan bilişsel yapıları temsil etmektedir. Sınırlılık şemalarının depresyon, anksiyete, öğrenilmiş çaresizlik, disosiyasyon

ve obsesif kompulsif belirtilerle önemli düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur (Boysan ve ark 2008, 2010, Kayri ve Boysan 2008). Duygusal sorunlar ve psikopatolojiyle yakından ilişkili olduğu pek çok çalışmayla kanıtlanmış olan mükemmeliyetçi tutumlarının (Shafran ve Mansell 2001) bir uzantısı olarak kişinin kendini mükemmel gösterme çabasının sınırlılık algısıyla ilişkili olması beklenmiştir. Bu anlamda KMGÖ'nin alt ölçekleriyle sınırlılık şemaları alt faktörleri arasındaki korelasyonlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Elde edilen ölçüt geçerlik katsayıları orta düzeydedir. Kişilerarasındaki mükemmeliyetçi tutumlara vurgu yapan KMGÖ'nin alt boyutlarının özellikle olumsuz kişilerarası sınırlılık şemalarıyla ilişkili bulunması anlamlıdır. Literatürde yer alan çalışmalar da benzer yönde sonuçlar bildirmektedir (Baldwin 1992, Baldwin ve ark 1993, Flett ve ark 2001, Hewitt ve ark 1995, Hewitt ve ark 2003). Bunun yanı sıra dünyadaki olanaklara ilişkin olumsuz değerlendirmeleri içeren dünyaya ilişkin sınırlılık şemalarının da kendini mükemmel bir şekilde tanıtmaya ve psikososyal mükemmeliyetçilik ihtiyacını doğurduğunu ortaya koymuştur. Bu anlamda elde edilen bulgular bir ilktir.

Mükemmeliyetçilik ve endişe düzeyleri arasında literatürde bildirilen önemli ilişkilerin (Chang ve ark 2007, Stöber ve Joormann 2001) aksine KMGÖ'nin toplam puanı ile patolojik endişe ölçeği toplam puanı arasındaki korelasyonlar düşük çıkmıştır. Bu durumun en önemli nedeni kendini mükemmeliyetçi gösterme eğilimlerinin salt mükemmeliyetçilik kavramından farklı bir psikolojik yapıyı temsil ediyor olmasıdır. Bahsedilen çalışmalarda ele alınan mükemmeliyetçiliğin psikolojik yapı olarak mükemmel olma kaygısı ve hata yapma endişeleri gibi boyutları barındırdığı görülmektedir. Buna karşın KMGÖ kişilerarası ilişkilerde mükemmel bir sosyal imaj oluşturmaya ilişkin tutumları ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu anlamda ölçekten alınan puanlar ve patolojik endişe değişkeni arasında elde edilen

ölçüt geçerlik değerlerinin söz konusu psikolojik yapının özgünlüğüne ilişkin bir bulgu olarak yorumlanması yerinde olur. KMGÖ alt faktörlerinin kişilerarası ilişki kurma biçimlerine yönelik başka psikolojik yapılarla korelasyon düzeylerinin sonraki çalışmalarda yeniden değerlendirilmesi gerekliliği vardır. Vücut imgesi, sosyal benlik algısı, kişisel hedeflerin belirlenme stilleri, kontrol odağı gibi psikolojik özelliklerle kendini mükemmeliyetçi sunma eğilimi arasındaki ilişkileri ele alan çalışmaların sonuçları alanda çalışan araştırmacı ve uygulayıcılara önemli bilgiler sunacaktır. Bu çalışmada mükemmeliyetçi bireylerin kişilerarası ilişki kurma biçimlerine ilişkin değerlendirme yapmak amacıyla geliştirilmiş olan KMGÖ alt ölçeklerinin birlikte geçerlik katsayıları çok yüksek olmamakla beraber kabul edilebilir düzeydedir.

KMGÖ'nin orijinal faktör yapısında Mükemmeliyetçi Öz-Tanıtmaya, Kusur Saklama ve Kusuru Açığa Vurmama alt faktörleri olmak üzere toplam üç faktör yer almaktadır. Ölçeğin orijinal faktör yapısının Türk örneklemindeki geçerliği Satora-Bentler düzeltmeli yapısal eşitlik analiziyle test edilmiştir. Ölçeğin üç faktörlü orijinal yapısının Türk örnekleminde elde edilen çalışmanın verileriyle istenen düzeyde uyum gösterdiği anlaşılmıştır. Bulgular KMGÖ'nin orijinal faktör yapısının Türk örnekleminde yapı geçerliğinin yeterli olduğunun göstergesidir.

Çalışmanın yalnızca üniversite öğrencilerinden oluşan bir örnekleme yapılmış olması araştırmanın en önemli eksikliğidir. Araştırmada kullanılan ölçüt geçerlik değişkenlerinin yanı sıra orijinal geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında kullanılan ölçme araçlarının bu çalışmada kullanılmaması diğer bir sınırlılıktır. Türk örnekleminde elde edilen bu ilk araştırmanın sonuçlarının genellenebilmesi için başka çalışmalara ihtiyaç vardır. Bununla beraber elde edilen sonuçlar, KMGÖ'nin uluslararası uyarlama çalışmaları, ölçekteki eksikliklerin giderilebilmesi ve mükemmeliyetçilikle ilgili başka psikometrik çalışmalar için araştırmacılara ışık tutucu niteliktedir.

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

KMGÖ'nin Türkçe formunun iç tutarlılığı yüksek bulunmuştur. Tersine çevrilerek kodlanan maddeler Marsh'ın (1996) belirttiği ölçek geliştirme hatasına neden olmaktadır. Bu anlamda ölçme aracının orijinal versiyonunda da bu maddelerin pozitif ifadeler dönüştürülerek madde ayırt ediciliklerinin yeniden değerlendirilmesi önerilebilir. KMGÖ'ye ait alt ölçekler sınırlılık algısı ve patolojik endişe düzeyi puanlarıyla orta ve düşük düzeyde ölçüt geçerlik göstermiştir. Buna karşın özellikle sınırlılık şemalarıyla elde edilen ölçüt geçerlik katsayıları

kabul edilebilir düzeydedir. Bununla beraber ilişki kurma ve bağlanma biçimleri gibi psikolojik yapılarla ölçeğin ölçüt geçerliğinin yeniden değerlendirileceği çalışmalara ihtiyaç vardır. Doğrulayıcı faktör analizinde ölçme aracı geliştirilirken elde edilen üç faktörlü yapının Türkçe formda yeterli düzeyde yapı geçerliğine sahip olduğu bulunmuştur. Analiz sonuçları Mükemmeliyetçi Kendini Gösterme Ölçeği'nin psikometrik olarak eksikliklere sahip olmakla birlikte Türk örnekleminde kullanılabileceği yönünde yorumlanabilir. Ancak konuya ilişkin başka çalışmalara da ihtiyaç vardır.

KAYNAKLAR

- Alden LE, Bieling PJ, Wallace ST (1994) Perfectionism in an Interpersonal Context: A Self-Regulation Analysis of Dysphoria and Social Anxiety. *Cognit Ther Res*, 18: 297-315.
- Baldwin MW, Fehr B, Keedian E ve ark (1993) An Exploration of the Relational Schemata Underlying Attachment Styles: Self-Report and Lexical Decision Approaches. *Pers Soc Psychol Bull*, 19:746-754.
- Baldwin MW (1992) Relational Schemas and the Processing of Social Information. *Psychol Bull*, 112:461-484.
- Boysan M, Beşiroğlu L, Kalafat T ve ark (2010) Üniversite Öğrencilerinde İşlevsel Olmayan Kişiler-arası Şemaların Obsesif Kompulsif ve Disosiyatif Belirtilerle İlişkisi. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 47: 9-14.
- Boysan M, Beşiroğlu L, Kara H ve ark (2008) Sınırlılık Algısının Depresyonla İlişkisi: Psikometrik Bir Analiz. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9:191-196.
- Boysan M, Kayri M (2006) Depresyonda Bilişsel Yatkinlık Hipotezine İlişkin Yeni Bir Yaklaşım: Sınırlılık Şemaları Envanteri'nin Geçerlilik Güvenilirlik Çalışması. 14. Ulusal Psikoloji Kongresinde Kabul Edilen Sözlü Bildiri, Ankara, 6-8 Eylül, 2006.
- Boysan M, Keskin S, Beşiroğlu L (2008) Penn State Endişe Ölçeği Türkçe Formunun Hiyerarşik Faktör Yapısı, Geçerlilik ve Güvenilirliği. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 18(3): 174-182
- Burns DD (1980) The Perfectionist's Script for Self Defeat. *Psychol Today*, 34-51.
- Chang EC, Rand KL (2000) Perfectionism as a Predictor of Subsequent Adjustment: Evidence for a Specific Diathesis-Stress Mechanism Among College Students. *J Couns Psychol*, 47: 129-137.
- Flett GL, Hewitt PL, Blankstein KR (1998) Psychological Distress and the Frequency of Perfectionistic Thinking. *J Pers Soc Psychol*, 75(5):1363-1381.
- Flett GL, Hewitt PL, Blankstein K ve ark (1991) Dimensions of Perfectionism and Irrational Thinking. *J Ration Emot Cogn Behav Ther*, 9:185-201.
- Flett GL, Hewitt PL, De Rosa T (1996) Dimensions of Perfectionism, Psychosocial Adjustment, and Social Skills. *Pers Individ Dif*, 20 (2):143-150.
- Flett GL, Hewitt PL, Dyck DG (1989) Self-Oriented Perfectionism, Neuroticism and Anxiety. *Pers Individ Dif*, 10:731-735.
- Flett GL, Hewitt PL, Garshowitz M ve ark (1997) Personality, Negative Social Interactions, and Depressive Symptoms. *Can J Behav Sci*, 29:28-37.
- Flett GL, Hewitt PL, Shapiro B ve ark (2001) Perfectionism, Beliefs, and Adjustment in Dating Relationships. *Curr Psychol*, 20(4): 289-311.
- Flett GL, Madorsky D, Hewitt PL (2002) Perfectionism Cognitions, Rumination, and Psychological Distress. *J Ration Emot Cogn Behav Ther*, 20:33-47.
- Frost RO, Heimberg RG, Holt CS (1993) A Comparison of Two Measures of Perfectionism. *Pers Individ Dif*, 14:119-126.
- Frost RO, Marten PA, Lahart CM (1990) The Dimensions of Perfectionism. *Cognit Ther Res*, 14:449-468.
- Hamachek DE (1978) Psychodynamics of Normal and Neurotic Perfectionism. *Psychology*, 15:27-33.
- Hewitt PL, Flett GL (1990) Perfectionism and Depression: A Multidimensional Analysis. *J Soc Behav Pers*, 5: 423-438.
- Hewitt PL, Flett GL (1991) Perfectionism in the Self and Social Contexts: Conceptualization, Assessment and Association with Psychopathology. *J Pers Soc Psychol*, 60(3):456-470.
- Hewitt PL, Flett GL, Ediger E (1995) Perfectionism Traits and Perfectionistic Self Presentation in Eating Disorder Attitudes, Characteristics, Self-Presentation in Eating Disorder Attitudes, Characteristics, and Symptoms. *Int J Eat Disord*, 18(4): 317-326.
- Hewitt PL, Flett GL, Mikail SF (1995) Perfectionism and Relationship Adjustment in Pain Patients and Their Spouses. *J Fam Psychol*, 9(3):335-347.
- Hewitt PL, Flett GL, Sherry SB ve ark (2003) The Interpersonal Expression of Perfectionism: Perfectionistic Self-Presentation and Psychological Distress. *J Pers Soc Psychol*, 84: 1303-1325.

Hewitt PL, Habke M, Lee-Baggley DL ve ark (2008) The Impact of Perfectionistic Self-Presentation on the Cognitive, Affective, and Physiological Experience of a Clinical Interview. *Psychiatry: Interpersonal & Biological Processes*, 71(2): 93-122.

Hu L, Bentler PM (1999) Cutoff Criteria for fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria Versus New Alternatives. *Struct Equ Modeling*, 6(1):1 -55.

Kayri M, Boysan M (2008) Bilişsel Yatkınlık ile Depresyon Düzeyleri İlişkisinin Sınıflandırma ve Regresyon Ağacı Analizi ile İncelenmesi. *H. U. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34:168-177.

Marsh HW (2006) Positive and Negative Global Self-Esteem: A Substantively Meaningful Distinction or Artifacts? *J Pers Soc Psychol*, 70:810–819.

Meyer TJ, Miller ML, Metzger RL ve ark (1990) Development and Validation of the Penn State Worry Questionnaire. *Behav Res Ther*, 28:487-495.

Rice KG, Preusser KJ (2002) The Adaptive/Maladaptive Perfectionism Scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34:210–222.

Shafran R, Cooper Z, Fairburn CG (2002) Clinical Perfectionism: A Cognitive-Behavioural Analysis. *Behav Res Ther*, 40:773-791.

Shafran R, Mansell W (2001) Perfectionism and Psychopathology: A Review of Research and Treatment. *Clin Psychol Rev* 21(6):879-906.

Sherry SB, Hewitt PL, Flett GL ve ark (2003) Perfectionism Dimensions, Perfectionistic Attitudes, Dependent Attitudes, and Depression in Psychiatric Patients and university students. *J Couns Psychol*, 50(3):373–386.

Slade PD, Owens RG (1998) A Dual Process Model of Perfectionism Based on Reinforcement Theory. *Behav Modif*, 22:372-390.

Slaney RB, Rice KG, Mobley M ve ark (2001) The Revised Almost Perfect Scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34:130-145.

Stöber J, Joormann J (2001) Worry, Procrastination, and Perfectionism: Differentiating Amount of Worry, Pathological Worry, Anxiety, and Depression. *Cognit Ther Res*, 25(1):49-60.